

A. Adang en Dr. F.E.M. Vercauteren, Mensen en Machten, semi-concentrische leergang geschiedenis in drie delen voor het katholiek voortgezet onderwijs, deel 1, f. 5, 75, J. M. Meulenhoff, Amsterdam 1962.

De gelukkige tendens tot beperking van de geschiedenisstof om de behandeling ervan beter tot haar recht te laten komen, zet zich in deze methode bewust voort. Ook om praktische redenen: Zij wil in drie deeltjes een doorkijk in de geschiedenis geven vanaf het ontwaken der mensheid tot heden toe, de vaderlandse geschiedenis inbegrepen, om zo niet alleen de leerlingen tegemoet te komen die na het derde jaar de school verlaten, maar ook om in de hogere leerjaren de examenstof rustiger te kunnen herhalen en te verdiepen.

Het eerste deeltje behandelt de geschiedenis tot 1648.

De outlay is keurig verzorgd: moderne bladspiegel, goede letter op uitstekend papier en mede ook hierdoor, foto-reproducties van kwaliteit. Deze laatste zijn over het algemeen dusdanig, dat zij noodzakelijk de belangstelling van de leerlingen gaande maken. Een compliment voor de firma Meulenhoff, die er zoveel ruimte voor beschikbaar heeft willen stellen.

Ook de keuze van de illustraties door de schrijvers is goed, soms zelfs treffend. Neem bijvoorbeeld de allereerste reproductie, van de opgraving te Elp: Een mooier uitgangspunt voor de geschiedenis is werkelijk moeilijk te bedenken. Natuurlijk zijn er wensen. De luchtfoto van Rome lijkt me meer toeristisch dan historisch gericht, en ook over de weergave van het motief van de dodendans zullen de meningen wel verdeeld zijn. Maar als een methode iedereen wil voldoen, is zij noodzakelijk een karakterloos compromis, en dat is deze zeker niet.

Tot op zekere hoogte is elke methode een compromis: Men schrijft immers niet voor zichzelf. Bovendien behoedt een gezond compromis voor eenzijdigheid. Deze methode is hiervan een voorbeeld, en wel een voorbeeld met een eigen karakter.

Zij noemt zich semi-concentrisch en bedoelt hiermee, dat de nadruk meer op tijdbeelden ligt dan op een ontwikkelingsgang. Een didaktisch volkomen verantwoord standpunt. Zij is niet door overmaat aan schematiek doodgeordend, maar vervalt evenmin in gebrek aan overzichtelijkheid. Hiervan getuigt o.a. de indeling van de hoofdstukjes in genummerde secties, die de handzaamheid van de stof ten goede komt, zonder de zelfwerkzaamheid van de leerlingen in het geding te brengen.

De leesstukjes aan het einde van elk hoofdstuk zijn van een gelukkige verscheidenheid: Sommige illustreren, andere stimuleren tot denken, vragen, zelf gaan lezen, of plaatsen de geschiedenis in het grotere geheel van het menselijk gebeuren. Ook, en dit komt me zeer belangrijk voor, accentueren zij de moderne homocentrische benadering van het verleden, die trouwens in de gehele methode aanwezig is.

Natuurlijk zal men over enkele beschouwingen en waarderingen in deze leergang wel van mening verschillen, maar geschiedenis is nu eenmaal een discussie zonder eind.

Nogmaals, het is geen methode van „elck wat wils”, maar men zal er onge-

twijfeld prettig en vruchtbaar mee kunnen werken. Om dit laatste gaat het, en het eerste is een niet te versmaden bijkomstigheid. Mogen de volgende deeltjes van hetzelfde gehalte zijn.

M. J. C. Hendriks

\* \* \*

A. Klasens, Egyptische Kunst, uit de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden.

Het verschijnen van dit fotoboek, uitgegeven door de Stichting Openbaar Kunstbezit in samenwerking met het Prins Bernhardfonds (tegen de belachelijk lage prijs van f 4,75!) biedt nog eens, ten overvloede wil ik hopen, gelegenheid om te wijzen op de unieke mogelijkheden die een abonnement op deze serie ook aan de geschiedenisleraar biedt. Het boek mag hier echter ook om zichzelfswille worden genoemd. Is immers niet de kunst één van de weinige wegen waarlangs de mens van nu contact kan krijgen met die vreemde wereld van pyramiden en sfinxen?

Het te bespreken werk bevat 64 foto's, waarvan de eerste 8 in kleur. Zowel de zwart-witte als de kleurenreproducties zijn volkomen „betrouwbaar”, hetgeen lang niet van alle kunstboeken kan worden gezegd. Beide groepen, gekleurde en zwart-witte, zijn in chronologische volgorde gerangschikt, zodat men tevens een summier overzicht van de Egyptische kunst voor zich heeft. Een korte inleiding van 8 blz. van de hand van de directeur van het museum Prof. Dr. A. Klasens, plaatst de voorwerpen temidden van de politieke, sociale en religieuze historie en wijst op enkele karakteristieke eigenschappen van deze kunst. Bovendien wordt elke afbeelding afzonderlijk in een paar regels nader beschreven. De historicus zal, onder meer, uit de tegenstelling tussen de sobere eenvoud van de kunst uit het Oude Rijk (kapel van Hetepheracht) en de rijkdom van die uit het Nieuwe Rijk (graven van Horemheb en Pa-aten-em-heb) een beeld krijgen van de invloed, die het ontstaan van een groot rijk op dit afgesloten levende volk heeft gehad. De geschiedenisleraar zal de platen kunnen gebruiken om iets hiervan (zelfs aan eerste-klassertjes) te laten meevoelen. De Nederlander tenslotte zal zich bij het bekijken van de foto's te meer bewust worden dat het Leidse museum van Oudheden één van de fraaiste collecties van Egyptische kunst (en waarlijk niet alleen van deze!) in Europa herbergt. Dit boek vormt een prachtige uitnodiging tot en inleiding op een bezoek aan de verzameling (ook met een schoolklas), en dan niet ter wille van de mummies!

J. J. J.

\* \* \*